

מטלה מסכמת קורס נאציזם שואה תשפ"ג

תלמידה יקרה,

לפנייך מטלה לסיכום הקורס "נאציזם ושואה". במטלה זו את מתבקשת להביא את הידע והמיומנויות שרכשת במהלך הקורס.

המטלה מורכבת משלושה פרקים:

פרק ראשון: שאלות ידע הבנה ויישום. עלייך לענות 2 מתוך 3 השאלות

פרק שני: מקור מילולי. עלייך לענות על 2 מתוך 3 השאלות

פרק שלישי: מקור חזותי. עלייך לענות על שאלה 1 מתוך 2.

משך הבחינה: שעתיים וחצי

בהצלחה!!

פרק ראשון

יש לענות על 2 מתוך 3 השאלות 1-3.
כל שאלה 20 נקודות (סה"כ 40 נקודות)

שאלה 1:

הציגי והסבירי את יחסם של החיילים הגרמנים ליהודים בעלי חזות רבנית בזמן כיבוש פולין.

הציגי שתי סיבות לכך שהגרמנים מינו יודנראט

הציגי הבדל אחד בין הנהגת היודנראט ובין הנהגת הרבנים בגטאות.

הציגי דילמה אחת איתה התמודדה הנהגת היודנראט בתקופת השואה.

תשובה 1

שאלה 2:

סדרי את האירועים הבאים על פי סדר התרחשותם.

חוקי נירנברג, פקודת הקומיסרים, חוק ההסמכה, ועידת ואנזה.

הציגי שניים מהם (2-3 שורות. לא יותר!!) **והסבירי** כיצד אירועים אלה השפיעו על גורל היהודים.

במהלך הקורס פגשת מעשים אכזריים ביותר ומעשי חמלה.

אתרי בקורס רגע אחד שמסמל עבורך את הרוע האנושי.

הציגי את המעשה, **צייני** היכן הוא מופיע בקורס (כותרת, וחוליה) **והסבירי** מדוע בחרת דווקא בו.

אתרי בקורס מעשה אחד שמסמל עבורך את הטוב האנושי שבתוך התופת.

צייני היכן הוא מופיע בקורס (כותרת, וחוליה). **הציגי** את המעשה, **והסבירי** מדוע בחרת דווקא בו.

רשות (ללא ניקוד): האם יש לך תובנה לגבי הטבע האנושי שתרצי לכתוב כאן?

תשובה 2

שאלה 3:

לפניך שיר שכתב ב-2020 המשורר הירושלמי דוד הרבנד. השיר נקרא 'מרק'

מרק / דוד הרבנד

למקום אחד? עם דבר אחד?
אז הנה:

לורשה המפרכת
עם סיר מרק ענקי

ואני אחלק ואחלק

הציגי את אחד הקשיים בורשה איתו רוצה המשורר להתמודד.

הציגי שני קשיים אחרים שהיו משותפים לגטאות ברחבי פולין.

הסבירי מדוע, לדעתך, לא הוקמו גטאות גם במערב אירופה (בלגיה, הולנד, צרפת)

אם את היית יכולה ללכת לורשה עם דבר אחד (שהוא לא אוכל), **צייני** איזה דבר היית לוקחת איתך? **הסבירי** מדוע חשוב לך לקחת דווקא את הדבר הזה. **בסיי** את תשובתך על עובדות היסטוריות.

תשובה 3

פרק שני

יש לענות על 2 מן השאלות 4-6

כל שאלה 15 נקודות (סה"כ 30 נקודות)

לפניך קטע עדות של ניצולת שואה מגטו קובנה.

אזרתי אומץ ונסעתי לשנץ למצוא את רחל'ה... הנזירה הסתכלה עלי בעיניים זועפות... "מי את? אני לא מכירה אותך, ואין לנו ילדה בשם רחל'ה. אין לנו כאן ילדים יהודים. זהו מנזר קתולי". ידי התחילו לרעוד, ורגלי פקו... ואז עשיתי דבר שמעולם לא עשיתי עוד בחיי: לראשונה התחלתי לצעוק...: "את, את", צעקתי, "הנך כמו כל הרוצחים האחרים - הגרמנים, הליטאים, האוקראינים והפולנים. הם כולם נוצרים, ומקרבם יצאו הרוצחים הגדולים ביותר בתולדות האנושות... את ילדתי אני רוצה! בעצמי מסרתי לך... אתן לקחתן את ילדתי... הנזירה ישבה בכורסתה כמו פסל חצוב מאבן. "כן, אני זוכרת, ילדה בלונדינית. כן, נכון, את הבאת אותה אלינו וחתמת על מסמך שהילדה תישאר אצלנו לתמיד. נו באמת, לא אכפת לך שחתמת? את לא מכבדת חתימה כזאת? לצערי הילדה מתה. חלתה, קראנו לרופאים, אבל הם לא יכלו להצילה, מתה המסכנה" תוך כדי דיבורה שמעתי לפתע מקהלת ילדות. לבי התחיל להלום...

התרוממתי ממקומי, וכמו מהופנטת פתחתי את הדלת והתחלתי להתקרב אל הקולות, אל החדר שמשם שמעתי את שירת המקהלה. הנזירה צעקה אחרי: "לאן את הולכת? בואי ושב, יביאו לך תה". לא עניתי והמשכתי ללכת בפרוזדור הארוך והנזירה הבינה מיד לאן אני הולכת ורצה אחרי בניסיון לעוצרני. "לכאן אסור להיכנס! כאן לומדות הילדות!" הכריזה. פתחתי את דלת החדר. כעשרים ילדות בתלבושות המנזר הסתכלו עלי בתימהון. מפחד חדלו לשיר. בחנתי במבטי את הילדות. הנזירה התקרבה, נעמדה לפני וניסתה להסתיר מפני את הילדות.

פתאום ראיתי אותה, עיניו הכחולות של אחי יוסף נשקפו אלי מפנים קטנות וחיוורות. "רחל'ה, רחל'ה!" זעקתי, "זו אני, דודתך חנה לאה! את לא מכירה אותי, רחל'ה? באתי לקחת אותך הביתה כמו שהבטחתי לך!" דחפתי את הנזירה והתקרבותי אל הילדה, שעמדה בשורה השנייה. הנזירה ניצבה קפואה, בלי מילים על לשונה, אבל עיניה ירקו אש ושנאה. לפתע אמרה: "אנה מריה, אמרי לאשה הזאת שהיא טועה". רחל'ה השפילה את עיניה ואמרה: "אישה נכבדה, שמי איננו, שמי איננו..." גמגמה, "שמי הוא אנה מריה, קוראים לי מריטה, אנה מריה", ופרצה בבכי. "בבקשה, צאי מכאן", פנתה אלי הנזירה חריפות, "את מפריעה לילדות, מרגיזה אותן. הן לא מכירות יהודים". היא התקרבה אלי והוסיפה בכעס: "בבקשה, צאי החוצה!.. עזבי אותנו! ילדתך מתה". עד עכשיו אני זוכרת כיצר יצאתי מהמנזר. מן הסתם הוציאו אותי. אני זוכרת מי נעל את השער אחרי. אני רק זוכרת שנאחזתי בשער והתחלתי לבכות. גם אינני זוכרת כמה זמן עמדתי ובכיתי. כל אבדותי, כל כאבי, כל ייסורי, כל יגוני התפרצו. כל גופי רעד, ואני בכיתי ובכיתי. באתי למנזר בבוקר, ולא הרגשתי שבינתיים נעשה כמעט חושך - ואני עדיין עמדתי ליד השער ולא יכולתי לזוז משם.

פתאום הרגשתי יד על שכמי. לידי ניצב קצין רוסי במדים, ועל חזהו אותות רבים של גיבור מלחמה. הוא הביט עלי, ושאלה בעיניו. בכיתי ודיברתי, בכיתי וסיפרתי לו, וזמן רב עבר עד שהבין את דברי. אחר כך שאל אותי: "האם את בטוחה שאותה ילדה, אנה מריה, היא רחל'ה שלך?" "בטוחה, בטוחה", הוספתי לבכות, "כל כך בטוחה, כאילו זיהיתי את אמא שלי. הילדה הזו שלי, בעצמי השארתי אותה כאן. עכשיו אני רוצה את ילדתי, אולם הם לעולם לא ייתנו לי אותה". המשכתי לבכות ולא יכולתי להירגע. הקצין צלצל בפעמון השער, ובקול

חריף, מלא סמכות, ביקש לשוחח עם הנזירה הראשית. מיד הופיעה, חיוורת ועצבנית, ואמרה בקול רם: "הו, שוב היא כאן, היהודייה המשוגעת שילדתה מתה. כבר סיפרתי לה את הכל, אולם היהודים נעשו משוגעים מצרותיהם". הקצין לא שינה את נעימת קולו ואמר בחומרה: "בבקשה, הביאו לי את המסמכים של הילדה הזו, ששמה אנה מריה, וכן את המסמכים שעליהם חתמה האשה הזו. אני גם רוצה לראות את כל הניירות הנוגעים לילדה רחל'ה שמתה. מתי מתה והיכן? הנזירה.. הוציאה רק מסמך אחד ויחיד - את המסמך שעליו חתמתי - ואמרה שברצונה, בשם המנזר, ללכת לבית המשפט, שם תראה את שאר המסמכים. אין זה חשוב אם הילדה מתה או אפילו חיה, טענה, היהודייה מסרה את הילדה - והיא, חיה או מתה, שייכת להם, למנזר כנוצרייה. אולם הקצין לא השתכנע מדברי הנזירה. המדים שלו, סמכותו והפחד מפני בית המשפט הסובייטי חסר האל, ניצחו, והפעם עזבתי את המנזר עם רחל'ה שלי. הקצין ליווה אותנו ברכבת עד קובנה. בדרך סיפרתי לו שבמנזר מצויות עוד שלוש נערות יהודיות. לדאבוני לא ידעתי את שמותיהן. הודיתי לו בכל לבי ורציתי לנשק את ידיו, אך הוא אמר: "אשה חביבה, את לא צריכה להודות לי. אדאג גם לשלוש הילדות האחרות. אאתר אותן ואביאן לוועד היהודי בקובנה. קחי את רחל'ה שלך וסעו הביתה. ליטא אינה עוד הבית שלך. הגלות אינה עוד מקום לעמנו, אינה עוד הבית שלנו. שלום ולהתראות!" הוא אפילו לא אמר לי את שמו [עדות שרשמה מאשה גרינבאום, **תקווה על פי תהום**, יד ושם, ירושלים, תשנט. עמ' 264-268]

שאלה 4:

הציגי, על פי מה שלמדת, את המדיניות הנאצית כלפי היהודים בשנים 1941-1945.
הסבירי כיצד מדיניות זו השפיעה על מסירת ילדים יהודים למנזרים. **בססי** את תשובתך מתוך **אחד השו"תים** המופיעים **באתר מכללת ירושלים**. (יש להציג את השו"ת הרלוונטי שאיתרת)
צייני, על פי הקטע, את המניע של המנזר לדרוש חתימת הורה על המסמך. בססי תשובתך על הכתוב בקטע.

תשובה 4

שאלה 5:

הציגי, על פי מה שלמדת, שני הבדלים בין אנטישמיות מסורתית לבין אנטישמיות נאצית.
הסבירי באיזו אנטישמיות (מסורתית או נאצית) נתקלה הדודה חנה-לאה במנזר.
הציגי, על פי הקטע, שני קשיים, שעמדו בפני ההורים בניסיונם להחזיר אליהם את ילדיהם אחר השואה.
בססי תשובתך על הכתוב בקטע.

תשובה 5

שאלה 6:

הציגי, על פי מה שלמדת, מה עשתה ברית המועצות כדי שלא לקחת חלק במלחמת העולם. **והסבירי** מה גרם לה בכל זאת להצטרף למלחמה.

הציגי כיצד סייעו תושבים מקומיים בשטח הכבוש של ברית המועצות בביצוע 'פקודת הקומיסרים'.
על פי הקטע, **הסבירי** את המניע של החייל הרוסי להתערב ולסייע בחילוץ הילדות. **בססי** את תשובתך על הכתוב בקטע.

תשובה 6

פרק שלישי

יש לענות על שאלה אחת מן השאלות 7-8.
30 נקודות

שאלה 7:

השנה מלאו 80 שנה למרד גטו ורשה.

א. על פי מה שלמדת הציגי אחת מהדילמות שעמדו בפני היהודים שתיכננו למרוד בגטאות,

הסבירי, על פי מה שלמדת, מדוע פרצו מרידות בגטאות רק אחרי קיץ 1942.

ציני שני מאפיינים שייחדו את מרד גטו ורשה.

ב. לפניך בול שהונפק כשמלאו 70 שנה למרד גטו ורשה .

הציגי שני אירועים במהלך מרד גטו ורשה הרמוזים בבול, בססי

את תשובתך על שני רכיבים המופיעים בבול (רכיב אחד לכל

אירוע).

הציגי ערך אחד שבא לידי ביטוי במרד גטו ורשה והסבירי מדוע

הפך מרד גטו ורשה לסמל.

תשובה 7

א. לאחר מלחמת העולם השנייה נאלצו ניצולי השואה להיאבק על שיקומם וחירותם.

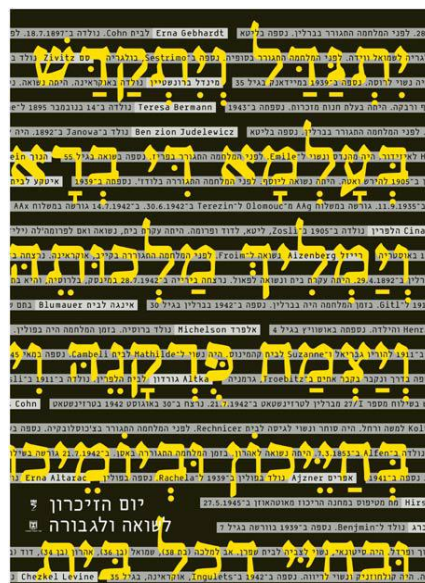
הסבירי שניים מהקשיים עימם התמודדו הניצולים אחרי השואה.

הסבירי מדוע לא שיקמו הניצולים את חייהם בבתיים ובעיירות בהם התגוררו לפני המלחמה.

הציגי שתי דוגמאות (מתחומים שונים) למאמצי השיקום של ניצולי השואה במחנות העקורים.

ב. בשנים האחרונות מתקיימת תחרות עיצוב כרזה ממלכתית לציין יום הזיכרון לשואה ולגבורה. לפניך שתיים

מהכרזות שזכו בתחרות .

הציגי את המסר של אחת הכרזות, **בססי** את תשובתך על שלושה רכיבים מתוך הכרזה.